

combination with two-dimensional ones. Art items (posters, sculptures) were displayed by using light and sound in a new way, and by reducing information. The exhibition, which opened on the occasion of the 40th anniversary of the liberation and victory over fascism in the Museum of the National Revolution in Ljubljana, presented an entirely new and modern museological organization of such exhibitions.

Politički plakat — neki oblici muzejske komunikacije

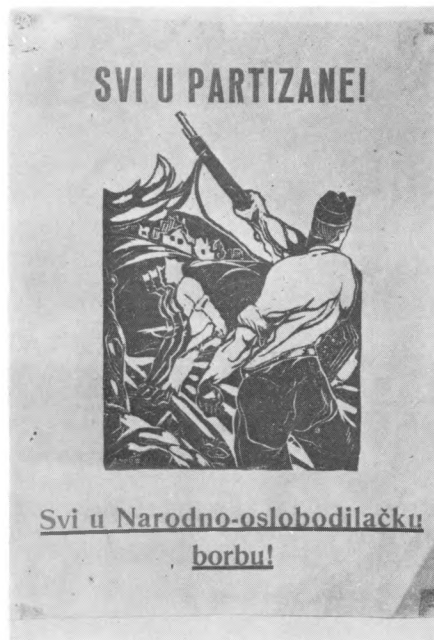
Snježana Pavičić

Muzej revolucije naroda Hrvatske, Zagreb

Primljeno: 17. 2. 1986.

U Likovnoj zbirci Muzeja revolucije naroda Hrvatske nalazi se određeni broj političkih plakata koji predstavljaju izuzetno značajan kulturno-povijesni materijal. Teza Josefa Müller-Brockmanna o tome kako su »plakati barometri društvenih, ekonomskih, političkih i kulturnih zbivanja i međuodnosa kao i ogledalo intelektualnih i praktičnih zbivanja«⁽¹⁾ na ovom materijalu također potvrđuje svoju potpunu ispravnost. Uviđajući iznimnu vrijednost koja se odnosi prije svega na autentičnost, nezamjenjivost i posebnost političkog plakata kao muzejskog predmeta, ovim člankom želi se potaknuti nekoliko poznatih, ali očito zaboravljenih pitanja, te ukazati na neke mogućnosti korištenja i interpretacije ove građe. Kako muzejske predmete dovesti u vezu sa suvremenim kulturnim zbivanjima? Što učiniti da muzejska građa ne »spava« u depou, nego da se prezentira javnosti na adekvatan način? Adekvatnost u ovom slučaju znači biti svjestan opasnosti koja prijeto od profaniranja, manipuliranja, neobuzdanog »turisticiranja« (što se događa često u posljednje vrijeme), te »mumificiranja« i zatvaranja kao druge krajnosti (jer to je najsigurniji i najkomotniji način da se građa sačuva za »vječnost«). Kako, dakle, konkretno politički plakat približiti medijskoj svakodnevnici, a istovremeno zadržati potrebnu distancu i dignitet muzejskog predmeta?

1.) Josef Müller-Brockmann: Geschichte der visuellen Kommunikation, 1971. Teufen (Schweiz), Verlag Arthur Niggli, 1971.

Plakat — linorez autora Andre Lušičića iz 1943. godine, Otočac, vl. Muzej revolucije naroda Hrvatske, Zagreb

U okviru dva osnovna načina, izložbenog i publicističkog, postoji niz varijacija, problema i specifičnosti.

Izložbe

Do sada su politički plakati uglavnom korišteni s tematskog aspekta, kao »objekt«, kao sekundarni, pomoćni materijal i to prilično neartikulirano i slučajno. Međutim, valja organizirati takve izložbe koje će manifestirati i druga, **bitno plakatna svojstva**. Prije izlaganja nužno je što temeljitije istražiti muzealne i izložbene strukture potencijalnih eksponata. To znači proučiti njihove informacijske i komunikacijske značajke i odrediti »stupanj energije« koji pritom emitira.

Na pitanje što više koristiti original ili nadomjestak — odgovor je: jedno i drugo. Kao karakter umjetničkog, tako je i karakter originala uglavnom u području tautološkog objašnjenja. Prema tome, onaj tko ima određene pretpostavke, zna, vidi i osjeća što je original. Nadomjestak, međutim, iako strukturalno površan pruža interpretacijsko-animacijsku šansu i atraktivnost. Putem kvalitetnih reprodukcija, kopija fotografija, dijapozitiva i sličnih materijala, a dostupnim medijsko-tehničkim postupcima; promjene dimenzija, izvlačenje detalja, sjenčanje, kontrastiranje, projekcije, sceniranje, itd. mogu se vrlo zanimlji-

vo istaknuti i provocirati posve određene karakteristike. Suvremeno prezentiranje svojom »tehničnošću« i manipulativnim sposobnostima ponekad zapravo falsificira osnovnu informaciju, pa stoga treba pažljivo definirati i držati »pod kontrolom« upravo te mogućnosti.

Neki od pristupa korištenja političkog plakata kao »subjekta«, kao ključivog ili dominantnog materijala, putem izložbe;

— definirati bitne »primjerke vrste« te postupkom direktnog konfrontiranja s komparativnim materijalom istaknuti sličnosti i razlike; na taj način utvrditi regionalne, vremenske i ostale karakteristike političkog plakata kako na našem, tako i na međunarodnom području,

— ispitati načine funkcioniranja, odnosno djelovanja političkog plakata iz prošlih vremena s današnjim; suočavanjem različitih vremena i senzibiliteta moguće je konstatirati koji oblici i zašto još uvijek »djeluju«, a koji su se »potrošili«, promijenili, banalizirali;

— utvrditi bitne ikonografske i morfološke karakteristike; dovesti ih u vezu sa širim društveno-kulturnim kontekstom i svim ostalim »dizajnim« svijesti;

— ambijentirati i scenirati mjesta i situacije nastanka i upotrebe političkog plakata.

Uz sve izložbe trebalo bi svakako organizirati popratne razgovore, projekcije, igre, natječaje, radionice.

Plakat — linorez, rad Mirka Ostoje, 1944. godine, vl. Muzej revolucije naroda Hrvatske, Zagreb

Publikacije

S obzirom da objavljivanje muzejskog materijala u različitim publicističkim oblicima; knjiga, katalog, novine, razglednica, kalendar, itd. povećava mogućnost upoznavanja i širi krug informacija, to se ovakav način treba koristiti i dalje. No, poželjno je ući i u agresivnije medije: televiziju, film, kazalište, izlog. Osim populariziranja, vrlo je važno da politički plakat postane dio relevantnih znanstvenih informacija i da se uključi u znanosti kao što su: povijest, povijest umjetnosti, primijenjena umjetnost, sociologija, psihologija, informatika.

ABSTRACT

The political poster — some forms of communication through museums.

S. Pavičić

The art collection in the Museum of the Croatian National Revolution in Zagreb owns a number of political posters, which are a valuable cultural and historical material. When organizing exhibitions of this type of poster, care is taken to point out not only the thematic aspect, but other essential features of the poster as well. Examples are given of other possible approaches to the conception of such an exhibition. Thus it is possible to determine the basic iconographic and morphological features of the exhibit, or connect its characteristics with the social and cultural context. Other approaches include definition of the environment and local scene, the place of origin and use of the political poster etc.

Izložba iz zbirke kopija Muzeja za umjetnost i obrt u Muzejskom dokumentacionom centru*

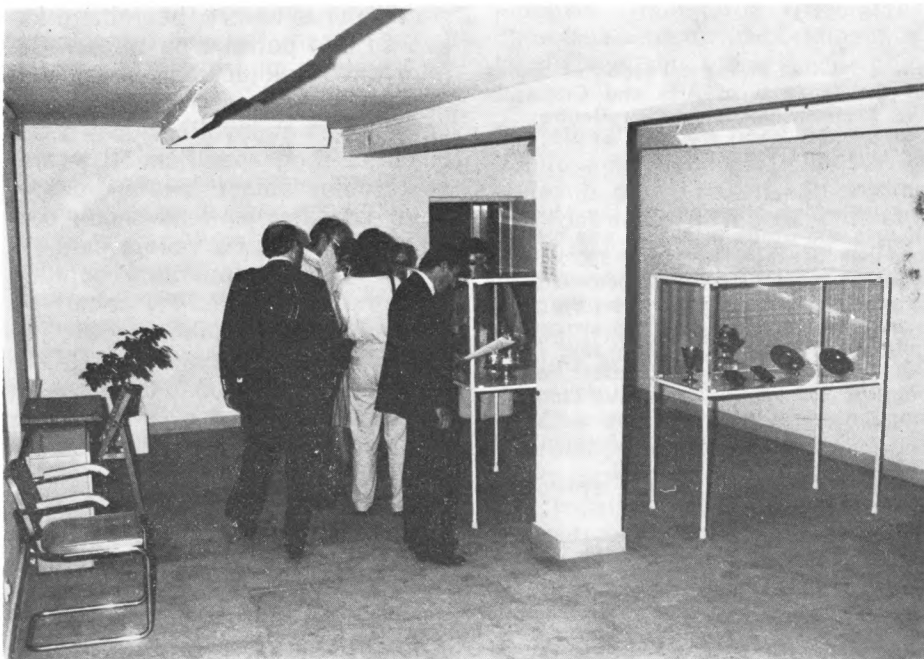
Jasna Galjer i Vesna Lovrić-Plantić

Muzej za umjetnost i obrt, Zagreb

Primljeno: 8. 10. 1985.

Muzej za umjetnost i obrt u Zagrebu osnovan je 1880. god. kao jedan od prvih muzeja te vrste u Evropi. Već u prvom razdoblju svog djelovanja imao je za našu sredinu vrlo značajnu ulogu u razvoju umjetničkog obrta, kako je pod utjecajem Ruskina i njegovih sljedbenika bio shvaćan u kasnom 19. st.

Brojne obrtne škole i muzeji koji tada započinju svoj rad — dio su

Detalj s izložbe Iz zbirke kopija Muzeja za umjetnost i obrt u Muzejskom dokumentacionom centru u Zagrebu

opće kulturne klime, obilježene reakcijom na industrijsku revoluciju i težnjom obnovi obrta.

Koncepcija zagrebačkog Muzeja za umjetnost i obrt, kako ju je prema Bečkim uzorima utvrdio Iso Kršnja- vi, bila je primarno edukativna, pa među ranim nabavkama nalazimo relativno mnogo kvalitetnih kopija predmeta umjetničkog obrta. Budući da nije bilo mogućnosti za upoznavanje pojedinih stilova putem originala, kopije su učenicima i obrtnicima služile kao predlošci za učenje i daljnji rad.

Zbirku kopija u Muzeju za umjetnost i obrt danas čini više od 300 replika predmeta od metala, keramike, skulptura, medalja i namještaja većinom nabavljenih u razdoblju od 1882. do 1900. god. Iz te zbirke izdvojili smo 26 kopija, pretežno galvanoplastičkih odljeva, čiji se originali nalaze u muzejima Nürnberga, Kölna, Beča, Venecije, Münchena, Londona, Dresdena, Augsburga i dr. Pored navedenih, odabrali smo po jedan primjer falsifikata i neostila, s namjerom uočavanja razlika u namjeni, kao i kriterijima vrednovanja.

Za razliku od kopija i falsifikata, koji nastoje što vjernije odražavati svojstva originala, neostilovi iz postojećih elemenata kompilacijom stvaraju nove cjeline i utoliko sadrže komponentu aktivnog udjela. Dok falsifikate obično prepoznajemo kao više ili manje uspjele pokušaje lažnog predstavljanja, kopije

su nam zanimljivije jer imaju dvjaku važnost: s obzirom na kontekst njihove upotrebe i odnos prema originalu. Ta je funkcija u vremenu promjenljiva, a posebice u slučajevima nestanka originala kad se značenje od edukativnog mijenja u dokumentarno. Izvan konteksta odnosa prema originalu, kopija ima i vlastitu vrijednost, određivu vremenom i kvalitetom izvedbe.

Zbirka kopija Muzeja za umjetnost i obrt danas svjedoči o počecima njegovog djelovanja, ali uvelike prelazi okvire povijesnog dokumenta pa zavređuje da je proučavamo kao samostalnu cjelinu.

Muzej za umjetnost i obrt u Zagrebu danas razvija svoju djelatnost kao muzejska i galerijska ustanova. Među njegovim zbirkama namještaja, metala, stakla, keramike, tekstila, skulpture, slikarstva, bjelokosti, muzičkih instrumenata, dizajna i fotografike — brojne zbirke pripadaju najbogatijim muzejskim zbirkama Jugoslavije.

Pored stalnog postava i studijskih izložbi iz vlastitog fundusa, muzejska aktivnost obuhvaća tematski vrlo raznolike izložbe svih vidova suvremene umjetnosti, dizajna i arhitekture, kao i izložbe ostvarene suradnjom s drugim muzejima u zemlji i inozemstvu.

* Izložba je održana uz simpozij ICOFOM-a (Komiteta za muzeologiju ICOM-a) tokom rujna/listopada 1985. god. u Zagrebu.